

The Role of Teacher-Student Relationship Quality and School Attachment in Explaining Happiness in Schools with the Mediating Role of Emotional Competence

Leila Heidaryani

Corresponding Author, Assistant Professor, Comprehensive University of the Islamic Revolution, Tehran, Iran. E-mail: heidaryani.2019@gmail.com

Mahdi

Barzegarbafrrooei

PhD, Educational Psychology, Lorestan University, Khorramabad, Iran. E-mail: mahdibarzegar69@gmail.com

Amin Yousefvand

PhD student, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: yousefvand2022@gmail.com

Abstract

The aim of the present study was to explain happiness in schools based on the quality of the teacher-student relationship and school attachment with the mediating role of emotional competence. The research method was correlational structural equation modeling. The statistical population was high school students in Meybod city in the academic year 2024-2025. The sample size was 276 people selected using a single-stage cluster sampling method. The instruments used were questionnaires on teacher-student relationship, school attachment, happiness, and emotional competence. Structural equation modeling was used to analyze the data. The results showed that the research model has a good fit and that the quality of the teacher-student relationship and the bond with the school have a direct effect on students' happiness. The quality of the teacher-student relationship and the bond with the school have a significant effect on students' happiness through emotional competence. It is suggested that in order to strengthen and improve students' happiness, attention should be paid to improving the quality of the teacher-student relationship, the bond with the school, and the emotional competence of students.

Keywords: Teacher-Student, School Bond, Happiness, Emotional Competence

Cite this Article: Heidaryani, L., Barzegarbafrrooei, M., & Yousefvand, A. (2025). The Role of Teacher-Student Relationship Quality and School Attachment in Explaining Happiness in Schools with the Mediating Role of Emotional Competence. *Educational Psychology*, 21(77), 165-189. <https://doi.org/10.22054/jep.2025.84166.4137>

© 2016 by Allameh Tabataba'i University Press
Publisher: Allameh Tabataba'i University Press

Introduction

The presence of happiness in school promotes the development of students' talents and effective learning, and not only leads to students' academic success, but also improves life skills, including healthy relationships with others, ongoing success, and self-development. On the other hand, decreased happiness at school can lead to academic decline, loneliness, depression, drug addiction, and decreased connections with friends (Sezer & Can, 2020). According to the results of a study by Lari et al. (2022), improving the quality of the teacher-student relationship can achieve many positive transformational outcomes for students and teachers. Bergin Olsen (2022) also states that the root of teacher effectiveness in school is influenced by the quality of the teacher-student relationship. Studying the teacher-student relationship and understanding it in the early school years is of particular necessity, because cognitive processes related to attention, perception, and thinking, emotional processes such as emotional regulation and self-control, help-seeking, and social processes such as cooperation are not characteristics of the child alone, but rather they are characteristics of his interaction with the classroom, including the teacher. Li & This relationship and its emotional charge, from a psychological perspective, play an important role in determining the value of a student's classroom experiences and influence his/her development in the future (Pianta et al., 2003, cited in Lari et al., 2022). The study by Imam Gholivand et al. (2019) indicates that the relationship between the quality of the teacher-student relationship and school attachment with happiness in schools is mediated by emotional competence. Emotional competence is the demonstration of self-efficacy in social interactions that are emotionally arousing; emotional competence is a composite term for skills that include the perception, reception, regulation, and accurate and effective use of emotion and emotional terminology (Hashemi et al., 2015) and a set of interrelated capabilities, understanding, regulating, and controlling one's own and others' emotions and feelings, which requires the mental capacity to control and use emotions wisely (Ruiz-Ariza & et al., 2018). Now, considering the above-mentioned material and also by combining various variables with an emotional-affective nature together in order to more accurately estimate the prediction of the happiness variable as one of the most effective ways to increase mental health in society and its degree of tension with other emotional variables, the present study

was designed with a focus on the emotional-affective nature of all variables, unlike previous studies that combined cognitive and emotional variables, with the aim of explaining happiness in schools based on the quality of the teacher-student relationship and the bond with the school with the mediating role of emotional competence.

Research Question(s)

1- Is there a significant relationship between the quality of the teacher-student relationship and students' happiness?

2- Is there a significant relationship between school attachment and students' happiness?

3- Can emotional competence mediate the relationship between the quality of the teacher-student relationship and school attachment?

Literature Review

Bahadori Azimabadi, Sharifi, and Fakhari (2014), in their study titled "The Effect of Teacher-Student Relationship on Students' Academic Achievement Mediated by School Attachment and Emotional Competence", showed that dynamic environments in the classroom, teachers help improve learning, increase student participation, and increase their sense of satisfaction and happiness. These environments motivate students to participate more actively in the learning process and benefit from a better learning experience. Fani and Gharibi (2024), in a study titled "The Relationship Between Teacher-Student Interaction and Motivation for Academic Achievement Mediated by Mental Health in Female Second Year High School Students in District 1 of Tabriz", showed that increasing teacher-student interaction and improving students' health increases their academic achievement. Samimi (2023) in a study titled "The Role of Teachers in Students' Happiness in the Classroom" showed that teachers are considered people who have a direct relationship and interaction with students in the classroom and can somehow influence the students' morale and happiness through their behavior and reactions. Sadati et al. (2022) in a study titled "Modeling Happiness Based on Intelligence and Academic Self-Efficacy Mediated by the Teacher-Student Relationship" showed that the teacher-student relationship played a mediating role in relation to intelligence and academic self-efficacy, confirming the fact that effective and constructive support from teachers is effective in strengthening students' positive beliefs and encouraging their abilities to increase happiness. Lea & et al (2023), in

their study titled Does Emotional Intelligence Buffer the Effects of Acute Stress? Systematic reviews showed that individuals with higher levels of emotional intelligence possess emotional traits, skills, and adaptive abilities and tend to achieve more positive life outcomes such as psychological well-being, academic achievement, and career success.

Methodology

The method of this research was descriptive correlational. The population of this research consisted of all second-year high school students in Meybod city in the academic year 25-2024. The sample size required in the present study was estimated to be 276 people. The sample was selected using a single-stage cluster sampling method, in which all secondary schools in Meybod city were first identified and the necessary information was collected by distributing questionnaires among the students of these schools. Then, the fit of the aforementioned model was examined through structural equations and Amos24 software. A questionnaire was used to collect data.

Conclusion

The present study aimed to explain happiness in schools based on the quality of the teacher-student relationship and school attachment with the mediating role of emotional competence. The findings indicated that there is a significant relationship between the quality of the teacher-student relationship and students' happiness. Another finding of the study indicated that there is a significant relationship between school attachment and students' happiness. Finally, the present study showed that emotional competence can mediate the relationship between the quality of the teacher-student relationship and school attachment.

تبیین شادکامی در مدارس بر اساس کیفیت رابطه معلم- دانش آموز و پیوند با مدرسه با نقش واسطه‌ای شایستگی هیجانی

لیلا حیدریانی *

نویسنده مسئول، استادیار، دانشگاه جامع انقلاب اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: heidaryani.2019@gmail.com

مهدیبرز گربفرویی

دکتری، روانشناسی تربیتی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران. رایانامه: mahdibarzegar69@gmail.com

امین یوسف‌وند

دانشجوی دکتری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، تهران، ایران. رایانامه: Yousefvand2022@gmail.com

چکیده

هدف مطالعه حاضر تبیین شادکامی در مدارس بر اساس کیفیت رابطه معلم- دانش آموز و پیوند با مدرسه با نقش واسطه‌ای شایستگی هیجانی بود. روش پژوهش، همبستگی از نوع مدل‌سازی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری دانش آموزان متوسطه دوم شهرستان میبد در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ بود. حجم نمونه تعداد ۲۷۶ نفر به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تک‌مرحله‌ای انتخاب شدند. ابزارهای مورد استفاده، پرسشنامه‌های ارتباط معلم دانش آموز، پیوند با مدرسه، شادکامی و شایستگی هیجانی بود. برای تحلیل داده‌ها از روش مدل معادلات ساختاری استفاده شد. نتایج نشان داد که مدل پژوهش از برازش مناسبی برخوردار است و کیفیت رابطه معلم- دانش آموز و پیوند با مدرسه اثر مستقیم بر شادکامی دانش آموزان دارند. کیفیت رابطه معلم- دانش آموز و پیوند با مدرسه از طریق شایستگی هیجانی بر شادکامی دانش آموزان تأثیر معنادار دارند. پیشنهاد می‌شود به منظور تقویت و بهبود شادکامی دانش آموزان، به بهبود کیفیت رابطه معلم دانش آموز، پیوند با مدرسه و شایستگی هیجانی دانش آموزان توجه گردد.

کلیدواژه‌ها: معلم- دانش آموز، پیوند با مدرسه، شادکامی، شایستگی هیجانی

استناد به این مقاله: حیدریانی، لیلا، برزگربفرویی، مهدی، و یوسف‌وند، امین. (۱۴۰۴). تبیین شادکامی در مدارس بر اساس کیفیت رابطه معلم- دانش آموز و پیوند با مدرسه با نقش واسطه‌ای شایستگی هیجانی. فصلنامه روانشناسی تربیتی، ۲۱(۷۷)، ۱۶۵-۱۸۹. <https://doi.org/10.22054/jep.2025.84166.4137>

مقدمه

اخیراً شادکامی^۱ و نشاط محیط آموزشی نقش مهمی در بحث کیفیت و برنامه‌ریزی آموزشی پیدا کرده است، به شکلی که اشتیاق به تحصیل، فعال شدن حس کنجکاوی و افزایش خلاقیت دانش‌آموزان رابطه نزدیکی با فضای آموزشی آن‌ها دارد (صالحی عمران و عابدینی بلترک، ۱۳۹۷). شادکامی عبارت است از مجموعه‌ای از عناصر شناختی و هیجانی که شامل واکنش هیجانی فرد، سطح رضایت از بخش‌های گوناگون زندگی و قضاوت یکپارچه درباره رضایت از زندگی (ee rtggl, 2000). مطالعه Raterink and Smith (2010) در زمینه شادکامی گویای آن است که میان شادکامی و پیشرفت تحصیلی رابطه وجود دارد و دانش‌آموزانی که شادکامی بیشتری داشته‌اند، نمرات بهتری را در دوره‌های تحصیلی از خود نشان داده‌اند. وجود شادی در مدرسه موجب شکوفایی استعدادها و دانش‌آموزان و یادگیری اثربخش می‌شود و نه تنها باعث موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان می‌گردد، بلکه موجب ارتقای مهارت‌های زندگی از جمله ارتباط سالم با دیگران، موفقیت مداوم و خودشکوفایی آنان نیز می‌شود. از طرفی نیز، کاهش شادی در مدرسه می‌تواند موجب افت تحصیلی، تنهایی، افسردگی، اعتیاد به مواد مخدر و کاهش ارتباط با دوستان شود (Sezer & Can, 2020). طبق نتایج تحقیق لاری و همکاران (۱۴۰۱)، بهبود کیفیت رابطه معلم-دانش‌آموز^۲ می‌تواند دستیابی به پیامدهای تحولی مثبت بسیاری را برای دانش‌آموزان و معلم محقق سازد. Li and Bergin Olsen (2022) نیز ریشه کارآمدی معلم در مدرسه را تحت تأثیر کیفیت رابطه معلم و دانش‌آموز بیان می‌کنند. مطالعه درباره رابطه معلم-دانش‌آموز و شناخت آن در سنین اولیه مدرسه از ضرورت خاصی برخوردار است، زیرا فرایندهای شناختی مربوط به توجه، ادراک و تفکر، فرایندهای هیجانی مانند تنظیم هیجانی و خودکنترلی، کمک‌طلبی و فرایندهای اجتماعی مانند همکاری و ویژگی‌های کودک به تنهایی نیستند، بلکه آن‌ها ویژگی‌هایی از تعامل وی با کلاس از جمله با معلم است. این رابطه و بار هیجانی آن، از نظر روانشناسی نقش مهمی در تعیین ارزش تجارب کلاسی دانش‌آموز دارد و بر تحول او در آینده تأثیرگذار است (Pianta et al., 2003)، به نقل از لاری و همکاران، (۱۴۰۱).

1. happiness

2. quality of Teacher-Student

شخصیت، باورها و همه ویژگی‌های معلم، و حتی تصویری که از دانش‌آموزان دارد، بر آنچه در کلاس درس او و در تعاملش با دانش‌آموز اتفاق می‌افتد، مؤثر است. اگرچه با وجود اهمیت دیدگاه معلم، در مطالعات آن حوزه کمتر به آن پرداخته شده است (Liu, 2013).

پژوهش قربانی (۱۳۹۴) نشان می‌دهد که ویژگی‌های شخصیتی معلمان نقش مهمی در شادکامی دانش‌آموزان دارد. از طرفی نیز مطالعه درزی و همکاران (۱۴۰۰) نشان داده‌اند که پیوند با مدرسه^۱ نقش مهمی در رشد شایستگی اجتماعی دانش‌آموزان دارد که این امر خود به خود زمینه شادکامی را برای دانش‌آموزان می‌تواند فراهم نماید. سعیدی و همکاران (۱۳۹۹) نشان دادند که پیوند با مدرسه رابطه مثبت معناداری با رضایت تحصیلی دانش‌آموزان دارد. پیوند با مدرسه برای نخستین بار توسط Hirschi (1969) و در نظریه کنترل اجتماعی مطرح شد و عبارت است از مشارکت در مدرسه، تعهد به ارزش‌ها و باورها نسبت به مدرسه (Greenberg & Oelsner, Lippold, 2011). دانش‌آموزانی که پیوند با مدرسه را تجربه می‌کنند به مدرسه علاقه دارند، به مدرسه احساس تعلق می‌کنند، عقیده دارند که معلمان مراقب آن‌ها و یادگیری‌شان می‌باشند، باور دارند که اولیای مدرسه با آن‌ها دوست هستند، قوانین مدرسه عادلانه است و فرصت‌هایی برای مشارکت در فعالیت‌های فوق برنامه دارند (Blum, 2005). مطالعه امام‌قلی‌وند و همکاران (۱۳۹۸) حاکی از آن است که رابطه بین کیفیت رابطه معلم - دانش‌آموز و پیوند با مدرسه با شادکامی در مدارس توسط شایستگی هیجانی^۲ میانجی می‌شود. شایستگی هیجانی عبارت است از نمایش خودکارآمدی در تعاملات اجتماعی که هیجان برانگیز هستند؛ شایستگی هیجانی، اصطلاحی ترکیبی برای مهارت‌هاست که دربرگیرنده ادراک، دریافت، تنظیم و به کارگیری دقیق و مؤثر عاطفه و اصطلاحات عاطفی (هاشمی و همکاران، ۱۳۹۴) و مجموعه‌ای از قابلیت‌های مرتبط به هم، درک و فهم، تنظیم و مهار احساسات و عواطف خود و دیگری است که مستلزم ظرفیت ذهنی برای کنترل و به کارگیری احساسات به شکل عاقلانه است (Ruiz-Ariza et al., 2018).

دانیل گلن مطرح می‌کند، که هوش شناختی بسیاری از توانایی‌های مهم و مؤثر در زندگی را در برنمی‌گیرد. بلکه عوامل دیگری در نحوه عملکرد ما نقش دارد که وی آن را هوش هیجانی می‌خواند و برای آن پنج مؤلفه: ۱. خودآگاهی؛ ۲. خودکنترلی؛ ۳.

1. School bonding
2. emotional Competence

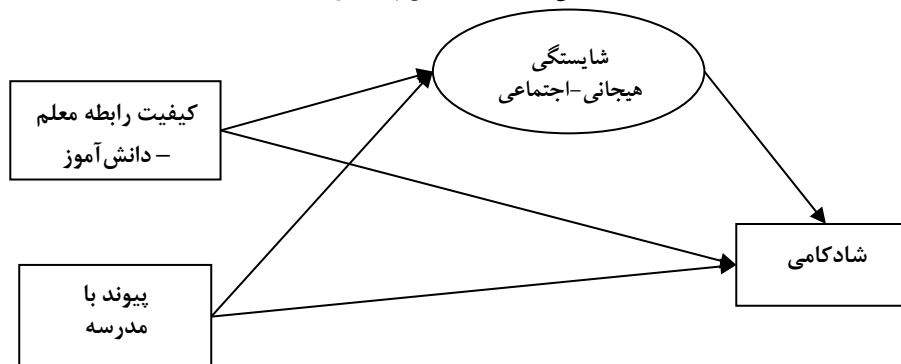
خودانگیزی؛ ۴. همدلی و ۵. روابط مؤثر معرفی می‌کند. از نظر گلמן احساسات در زمان تصمیم‌گیری و عمل کردن، به همان اندازه‌ی تفکر و گاه حتی بیشتر، اهمیت دارند. گلמן با توجه به نقشی که علم امروز برای هیجان‌ها قائل است، نادیده گرفتن هیجان‌ها و تأکید بر عقل صرف و اطلاق عنوان «موجود اندیشه‌ورز» برای انسان را کوتاه‌بینانه می‌داند (گلמן، ۱۳۸۰، به نقل از رامین و همکاران، ۱۴۰۱).

تحقیقات زیادی اهمیت شایستگی هیجانی را نشان داده‌اند. به عبارتی به نظر می‌رسد که شایستگی هیجانی بر خیلی از جنبه‌های مهم زندگی مانند سلامت جسمانی، بهزیستی روانی، روابط اجتماعی و موفقیت حرفه‌ای تأثیر می‌گذارد. در سطح روان‌شناختی، پژوهش‌ها نشان داده‌اند که شایستگی هیجانی بالا با بهزیستی، اعتمادبه‌نفس بیشتر، رضایت از زندگی و کاهش اختلال‌های روانی ارتباط دارد (Baudry et al., 2017، به نقل از بخشی و یوسفی، ۱۳۹۹).

حال با توجه به مطالبی که بیان شد و نیز با ترکیب کردن متغیرهای متنوعی با ماهیت عاطفی-هیجانی در کنار هم به‌منظور برآورد دقیق‌تر پیش‌بینی متغیر شادکامی به‌عنوان یکی از مؤثرترین راه‌ها برای افزایش بهداشت روانی در جامعه و میزان تنیدگی آن با دیگر متغیرهای هیجانی، پژوهش حاضر با تمرکز بر جنس عاطفی-هیجانی همه متغیرها برخلاف مطالعات قبلی که متغیرهای شناختی و عاطفی را با هم ترکیب نموده، با هدف بررسی فرضیه‌های زیر طراحی گردید:

- ۱- بین کیفیت رابطه معلم-دانش‌آموز با شادکامی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد.
- ۲- بین پیوند با مدرسه و شادکامی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد.
- ۳- شایستگی هیجانی می‌تواند رابطه بین کیفیت رابطه معلم-دانش‌آموز و پیوند با مدرسه را واسطه‌گری کند.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

پیشینه پژوهش

بهادری عظیم آبادی، شریفی و فخاری (۱۴۰۳) در مطالعه خود با عنوان بررسی نقش معلمان در ایجاد محیط‌های شاد آموزشی در کلاس درس، نشان دادند. که معلمان با ایجاد محیط‌های شاد و پویا در کلاس درس، به بهبود یادگیری، افزایش مشارکت دانش آموزان و افزایش احساس رضایت و شادی آن‌ها کمک می‌کنند. این محیط‌ها به دانش آموزان انگیزه می‌دهند تا در فرایند یادگیری فعالانه‌تر شرکت کنند و از تجربه درسی بهتری بهره‌مند شوند. فانی و غریبی (۱۴۰۳) در مطالعه‌ای با عنوان رابطه تعامل معلم - دانش آموز و انگیزش پیشرفت تحصیلی با میانجی‌گری سلامتی روان در دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه ناحیه ۱ تبریز، نشان دادند که با افزایش تعامل معلم- دانش آموز و ارتقای سلامت دانش آموزان میزان پیشرفت تحصیلی در آنان افزایش می‌یابد. صمیمی (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان نقش معلمان در شادکامی دانش آموزان در کلاس درس، نشان داد که معلمان به‌عنوان افرادی محسوب می‌شوند که در کلاس درس رابطه و تعامل مستقیمی با دانش آموزان دارند و به‌نوعی با رفتار و واکنش خود می‌توانند در روحیه و شادکامی دانش آموزان اثرگذار باشند. ساداتی و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان مدل‌یابی شادکامی بر اساس هوش، خودکارآمدی تحصیلی با میانجی‌گری رابطه معلم- دانش آموز، نشان دادند که رابطه معلم- دانش آموز در ارتباط با هوش و خودکارآمدی تحصیلی نقش واسطه‌ای داشته است و مؤید این واقعیت است که حمایت‌های مؤثر و سازنده از جانب معلم جهت تقویت باورهای مثبت دانش آموزان و همچنین ترغیب توانایی‌های آنان برای بالا بردن شادکامی مؤثر است. Lea و همکاران (2023)، در مطالعه خود با عنوان آیا هوش هیجانی

اثرات استرس حاد را مهار می‌کند؟ بررسی‌های سیستماتیک نشان دادند که افراد با سطوح بالاتر هوش هیجانی دارای ویژگی‌های عاطفی، مهارت‌ها و توانایی‌های انطباقی هستند و معمولاً به نتایج زندگی مثبت‌تری مانند رفاه روان‌شناختی، پیشرفت تحصیلی و موفقیت شغلی دست می‌یابند.

Tejada-Gallardo و همکاران (2022) در مطالعه خود با عنوان آیا بهزیستی ذهنی تلقی شدن به عنوان یک همسال شاد را پیش‌بینی می‌کند؟ مطالعه شبکه اجتماعی طولی، نشان دادند که بهزیستی ذهنی بر قضاوت افراد در مورد درک شدن به عنوان یک همسال شاد در سطح آشنایی صفر تأثیر می‌گذارد. این یافته‌ها از بهزیستی روانی به عنوان منبع مهمی برای تسهیل توسعه روابط اجتماعی حمایت می‌کند. با توجه به مرور مطالعات انجام‌شده که یا متغیرهای شناختی و عاطفی را با هم به کار برده‌اند که این امر دقت نظر بر آورد کمتری نسبت به تمرکز خاص بر متغیرهای یک مجموعه را دارد و یا اینکه به تنها یک یا دو متغیر بسنده نموده‌اند که همچنان نسبت به مطالعه حاضر که با تمرکز بر متغیرهای متنوع عاطفی به دنبال پیش‌بینی شادکامی است، دارای خلأ هستند؛ مطالعه حاضر می‌تواند این خلأ را برطرف نماید.

روش

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه این تحقیق را کلیه دانش‌آموزان متوسطه دوم شهرستان میند در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۰۳ تشکیل داد. درباره حجم نمونه در پژوهش‌های مربوط به روش تحقیق مدل‌یابی معادلات ساختاری نظرات گوناگون وجود دارد، ولی همه بر این موضوع توافق دارند که مدل معادلات ساختاری، شبیه تحلیل عاملی از فنون آماری با نمونه بزرگ (حداقل ۲۰۰ آزمودنی) قابل اجرا است (Tabachnick & Fidell, 2001). لذا حجم نمونه موردنیاز در پژوهش حاضر ۲۷۶ نفر برآورد شد. نمونه موردنظر به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تک‌مرحله‌ای انتخاب شد به این صورت که ابتدا تمام مدارس متوسطه دوم شهرستان میند شناسایی شد و با توزیع پرسشنامه‌ها در بین دانش‌آموزان این مدارس اطلاعات لازم گردآوری شد. سپس برازش مدل مذکور از طریق معادلات ساختاری و با نرم‌افزار Amos24 بررسی شد. برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه‌های زیر استفاده شد:

پرسشنامه فرم تجدیدنظر شده ارتباط معلم دانش‌آموز: این پرسشنامه توسط Murray & Zvoch (2011) که ۱۷ گویه دارد ساخته شده است. پاسخ‌ها در دامنه‌ی ۱ (هرگز) تا ۵

(همیشه) قرار می‌گیرند. نمرات بالاتر نشان‌دهنده‌ی کیفیت ارتباطی بهتر است. روایی سازه این ابزار با استفاده از روش تحلیل عاملی تأییدی در جامعه ایرانی قابل قبول ($CFI = 0.91$ ، $RMSEA = 0.061$ ، $IFI = 0.91$) و پایایی آن با ضریب آلفای کرونباخ 0.79 گزارش شده است (احتشامی و ایروانی، 1403). در پژوهش حاضر نیز پایایی با استفاده از روش آلفای کرونباخ 0.75 به دست آمد.

مقیاس پیوند با مدرسه: این پرسشنامه را Springer و همکاران (2009) ساخته‌اند و خضری (۱۳۹۲) به فارسی برگردانده است. یک ابزار ۱۰ ماده‌ای است که از دانش‌آموز می‌خواهد تا در یک مقیاس لیکرته‌ی ۵ درجه‌ای، موافقت یا مخالفت خود را با ماده‌ها اعلام کند. پاسخ‌ها در دامنه‌ای از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۵ (کاملاً موافقم) قرار می‌گیرند. اسپرینگر و همکاران (۲۰۰۹) مقدار آلفای کرونباخ برای کل ابزار را 0.84 برآورد کردند. در ایران خضری (۱۳۹۵) به‌منظور تعیین روایی سازه این مقیاس یک تحلیل عاملی تأییدی روی ماده‌های این مقیاس انجام داد که نتایج نشان داد تمامی ماده‌ها بار عاملی مناسبی داشتند و مقدار شاخص‌های برازندگی تطبیقی (CFA)، برازش افزایشی (IFI) و مجذورات خطای برآورد ($RMSEA$) به ترتیب 0.91 ، 0.95 و 0.08 به دست آمد که نشان‌دهنده برازش مناسب مدل است. برزگربرویی و همکاران (۱۳۹۵) پایایی این مقیاس را با استفاده از روش آلفای کرونباخ 0.87 به دست آوردند. در پژوهش حاضر نیز پایایی با استفاده از روش آلفای کرونباخ 0.75 به دست آمد.

پرسشنامه شادکامی: این پرسشنامه نسخه اصلاحی فهرست شادکامی آکسفورد است که توسط Hills and Argyle (2002) منتشر شده و شامل ۲۹ سؤال با مقیاس پاسخگویی لیکرت ۶ درجه‌ای کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم است. آلفای کرونباخ پرسشنامه 0.91 گزارش شده است (Hills & Argyle, 2002). این آزمون در ایران، توسط علی‌پور و نوربالا (۱۳۷۸) ترجمه شده و روایی صوری آن توسط ۱۰ کارشناس مورد تأیید قرار گرفت. پایایی این آزمون با روش دونیمه کردن 0.92 و از طریق همسانی درونی و آلفای کرونباخ 0.93 به دست آمد. نتایج روایی همگرا نشان داد که نمره کل پرسشنامه شادکامی آکسفورد و پرسشنامه رضایت زندگی ($r = 0.56$ ، $P < 0.001$) و پرسشنامه شخصیت نئو (خرده‌مقیاس برون‌گرایی) همبستگی مثبت و معنادار داشت ($r = 0.59$ ، $P < 0.001$). روایی واگرا نیز از طریق همبستگی منفی و معنادار بین پرسشنامه شادکامی آکسفورد و پرسشنامه شخصیت نئو

(خرده مقیاس روان رنجورخویی) مورد تأیید قرار گرفت ($r = -0/61$, $P < 0/001$) (میرزایی و همکاران، ۱۴۰۰). روایی سازه این ابزار با استفاده از روش تحلیل عاملی تأییدی در جامعه ایرانی قابل قبول ($CFI = 0/91$, $IFI = 0/92$, $RMSEA = 0/064$) و پایایی آن با ضریب آلفای کرونباخ $0/84$ گزارش شده است (میرزایی و همکاران، ۱۴۰۰). در پژوهش حاضر نیز پایایی با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای این پرسشنامه $0/79$ به دست آمد.

پرسشنامه شایستگی هیجانی- اجتماعی: پرسشنامه شایستگی هیجانی- اجتماعی دانش‌آموزان برگرفته از یافته‌های مرکز همکاری یادگیری هیجانی- اجتماعی آموزشگاهی (Zhou & Jessi, 2012) است. پرسشنامه ۲۵ سؤالی با ۵ مؤلفه خودآگاهی، آگاهی اجتماعی، خودمدیریتی، مدیریت رابطه و تصمیم‌گیری مسئولانه است. پاسخ‌ها در دامنه‌ی از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۶ (کاملاً موافقم) قرار می‌گیرند. پرسش‌نامه حاضر توسط امامقلی‌وند و همکاران (۱۳۹۷) به فارسی برگردانده شده است. برای تعیین روایی عامل از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد که نتایج تحلیل عاملی تأییدی مؤید این بود که ساختار پرسشنامه برازش قابل قبولی با داده‌ها دارد ($CFI = 0/95$, $IFI = 0/95$, $RMSEA = 0/045$). پایایی پرسشنامه از طریق بازآزمایی $0/86$ و از طریق آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌ها بین $0/77$ تا $0/80$ محاسبه شد که نشان‌دهنده پایایی مطلوب بود (امامقلی‌وند و همکاران، ۱۳۹۷). در پژوهش حاضر نیز پایایی با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌ها بین $0/73$ تا $0/78$ به دست آمد.

یافته‌ها

از مجموع ۲۷۶ نفر آزمودنی شرکت‌کننده ۱۵۸ نفر را دختر ($57/2\%$) و ۱۱۸ نفر را پسر ($42/8\%$) تشکیل دادند. ۸۹ نفر ($32/2\%$) در پایه دهم، ۱۰۶ نفر ($38/4\%$) در پایه یازدهم و ۸۱ نفر ($29/3\%$) در پایه دوازدهم مشغول به تحصیل بودند. شاخص‌های توصیفی مربوط به میانگین، انحراف معیار، کجی و کشیدگی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار و همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
۱. کیفیت رابطه معلم - دانش آموز	۳۹/۹۰	۸/۰۱	۰/۱۸۱	۰/۱۵۵
۲. پیوند با مدرسه	۲۵/۱۷	۹/۳۱	۰/۶۶۲	۱/۷۹
۳. خودآگاهی	۱۳/۴۳	۵/۹۳	۰/۵۱۹	-۰/۱۰۶
۴. آگاهی اجتماعی	۱۵/۵۱	۵/۵۷	۰/۵۴۰	-۰/۹۷۸
۵. خودمدیریتی	۱۴/۹۳	۵/۶۴	۰/۳۳۵	۰/۶۰۴
۶. مدیریت رابطه	۱۴/۱۴	۵/۷۰	۰/۷۰۹	-۰/۴۴۶
۷. تصمیم‌گیری مسئولانه	۱۵/۲۲	۶/۰۱	۰/۴۶۵	۰/۹۳۰
۸. نمره کل شایستگی هیجانی اجتماعی	۷۳/۲۵	۲۰/۰۹	۰/۱۳۵	۰/۴۰۵
۹. شادکامی	۱۰۷/۴۴	۳۷/۵۵	۰/۲۹۴	۰/۶۴۶

همان‌طور که در جدول ۱ ملاحظه می‌شود شاخص مربوط به چولگی و کشیدگی هیچ کدام از متغیرها، از مرز ± 2 عبور نکرده و توزیع داده‌ها برای هر یک از متغیرهای پژوهش نرمال است. همچنین ضرایب همبستگی بین متغیرهای کیفیت رابطه معلم - دانش آموز، پیوند با مدرسه و شایستگی‌های هیجانی اجتماعی و شادکامی در سطح $0/01$ معنادار است (جدول ۲).

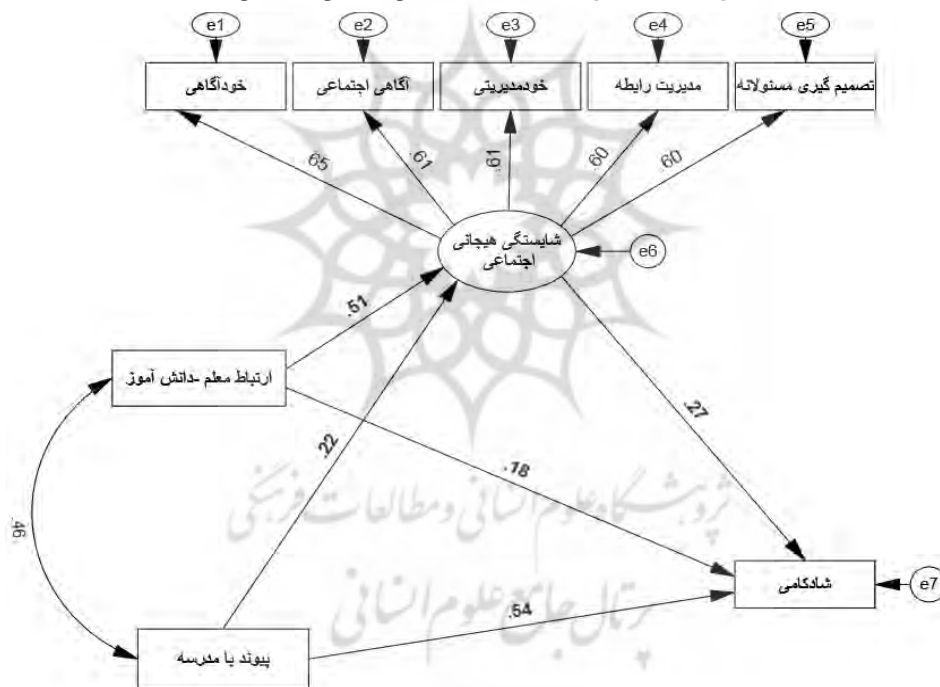
جدول ۲. ماتریس ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۱. کیفیت رابطه معلم - دانش آموز									
۲. پیوند با مدرسه	۰/۴۵**								
۳. خودآگاهی	۰/۳۳**	۰/۲۷**							
۴. آگاهی اجتماعی	۰/۴۳**	۰/۳۹**	۰/۳۶**						
۵. خودمدیریتی	۰/۳۵**	۰/۲۴**	۰/۳۸**	۰/۳۴**					
۶. مدیریت رابطه	۰/۳۸**	۰/۲۷**	۰/۳۴**	۰/۴۱**	۰/۴۳**				
۷. تصمیم‌گیری مسئولانه	۰/۳۵**	۰/۲۲**	۰/۵۰**	۰/۳۲**	۰/۳۱**	۰/۳۲**			
۸. نمره کل شایستگی هیجانی اجتماعی	۰/۵۳**	۰/۳۹**	۰/۷۴**	۰/۶۸**	۰/۶۹**	۰/۷۰**	۰/۷۲**		
۹. شادکامی	۰/۵۹**	۰/۶۷**	۰/۴۰**	۰/۴۱**	۰/۴۳**	۰/۳۰**	۰/۳۵**	۰/۵۳**	۱

** $p < 0/01$, * $p < 0/05$

به منظور ارزیابی مدل پیشنهادی، روش مدل‌یابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار آموس نسخه ۲۴ مورد استفاده قرار گرفت. برازندگی مدل پیشنهادی بر اساس ترکیبی از نسخه‌های برازندگی جهت تعیین کفایت برازش مدل پیشنهادی با داده‌ها مورد استفاده قرار گرفتند. قبل از تحلیل آماری پیش‌فرض‌های رگرسیون از جمله نرمال بودن، خطی بودن و هم‌خطی چندگانه مورد بررسی قرار گرفت که نتایج نشان داد که از این مفروضه‌ها خطی نشده است. ضرایب رگرسیون در شکل ۱ و شاخص‌های برازندگی مدل در جدول ۳ آمده است.

شکل ۲. خروجی آموس: مدل رابطه بین کیفیت رابطه معلم- دانش‌آموز، پیوند با مدرسه و شادکامی دانش‌آموزان با نقش واسطه‌گری شایستگی هیجانی اجتماعی.

جدول ۳. شاخص‌های نیکویی برازش برای مدل مفروض

شاخص	χ^2/df	NFI	IFI	CFI	RMSEA
مقدار قابل قبول	یک تا ۵	≥ 0.90	≥ 0.90	≥ 0.90	$0.08 \leq$
نتیجه برازش	مطلوب	مطلوب	مطلوب	مطلوب	مطلوب

طبق نتایج جدول ۳، شاخص‌های خی دو به درجه آزادی (X^2/df) با مقدار ۳/۰۳ قابل قبول، شاخص برازش هنجار شده^۱ با مقدار ۰/۹۳ برازش خوب، شاخص برازش فزاینده^۲ با مقدار ۰/۹۱ برازش خوب و شاخص برازش تطبیقی^۳ با مقدار ۰/۹۵ برازش خیلی خوب، شاخص ریشه میانگین مربعات خطای برآورد^۴ با مقدار ۰/۰۶۷ برازش خوب مدل را نشان می‌دهند. جدول ۴ اثرات مستقیم بین کیفیت رابطه معلم- دانش آموز، پیوند با مدرسه، شایستگی هیجانی اجتماعی و شادکامی دانش آموزان را نشان می‌دهد.

جدول ۴. ضرایب استاندارد مسیرهای مستقیم و کل

مسیرهای مستقیم	ضرایب مسیر (β)	نسبت بحرانی	سطح معنی داری
کیفیت ارتباط معلم - دانش آموز $\leftarrow$ شایستگی هیجانی اجتماعی	۰/۵۱	۶/۸۱	۰/۰۰۱
کیفیت ارتباط معلم - دانش آموز $\leftarrow$ شادکامی	۰/۱۸	۳/۵۷	۰/۰۰۱
پیوند با مدرسه $\leftarrow$ شایستگی هیجانی اجتماعی	۰/۲۲	۳/۳۵	۰/۰۰۱
پیوند با مدرسه $\leftarrow$ شادکامی	۰/۵۴	۱۲/۵۶	۰/۰۰۱
شایستگی هیجانی اجتماعی $\leftarrow$ شادکامی	۰/۲۷	۴/۲۱	۰/۰۰۱
کیفیت ارتباط معلم - دانش آموز $\leftarrow$ شادکامی	۰/۳۱۵	-	۰/۰۰۷
پیوند با مدرسه $\leftarrow$ شادکامی	۰/۵۹۹	-	۰/۰۰۱

تأثیر مستقیم

تأثیر کل

* $P < 0/05$, ** $P < 0/01$

نتایج جدول ۴ نشان داد که ضریب استاندارد مسیرهای کیفیت ارتباط معلم - دانش آموز به سمت شایستگی هیجانی اجتماعی و شادکامی با توجه به سطح معنی دار کمتر از ۰/۰۰۱ معنادار است. همچنین ضریب استاندارد مسیر پیوند با مدرسه به سمت شایستگی هیجانی اجتماعی و شادکامی با توجه به سطح معنی دار کمتر از ۰/۰۰۱ معنادار است. ضرایب استاندارد مسیر شایستگی هیجانی اجتماعی به سمت شادکامی با توجه به سطح معنی دار کمتر از ۰/۰۰۱ معنادار است. در جدول ۵ اطلاعات مربوط به نتایج آزمون بوت استراپ برای مسیرهای غیرمستقیم ارائه شده است.

1. normed fit index (NFI)

2. incremental Fit Index (IFI)

3. comparative fit Index (CFI)

4. root mean square error of approximation (RMSEA)

جدول ۵. نتایج آزمون بوت استراپ برای مسیرهای غیرمستقیم

متغیر پیش‌بین	متغیر میانجی	متغیر ملاک	برآورد استاندارد	حد پایین	حد بالا	سطح معنی‌دار
کیفیت ارتباط معلم - دانش‌آموز	شایستگی هیجانی اجتماعی	شادکامی	۰/۱۳۵	۰/۰۸۱	۰/۰۴۲	۰/۰۰۲
پیوند با مدرسه			۰/۰۵۹	۰/۰۲۴	۰/۱۰۷	۰/۰۰۴

نتایج جدول ۵ نشان داد مسیر غیرمستقیم کیفیت ارتباط معلم - دانش‌آموز به شادکامی از طریق شایستگی هیجانی اجتماعی با توجه به سطح معنی‌دار ۰/۰۰۲ معنادار است. مسیر غیرمستقیم کیفیت پیوند با مدرسه به شادکامی از طریق شایستگی هیجانی اجتماعی با توجه به سطح معنی‌دار ۰/۰۰۴ معنادار است. همچنین برای تعیین شدت تأثیر متغیر میانجی تحقیق از آماره واریانس محاسبه‌شده (VAF) استفاده شد که مقداری بین صفر و یک را اختیار می‌کند و هرچه به یک نزدیک‌تر باشد نشان‌دهنده قوی‌تر بودن تأثیر متغیر میانجی است. درواقع، این مقدار نسبت اثرگذاری غیرمستقیم بر اثرگذاری کل را می‌سنجد. هیر و همکاران (۲۰۱۷) بیان می‌کنند که اگر مقدار واریانس محاسبه‌شده بزرگ‌تر از ۰/۲ باشد بیانگر میانجی‌گری جزئی و اگر بزرگ‌تر از ۰/۸ باشد بیانگر میانجی‌گری کامل است. نتایج به‌دست‌آمده نشان داد، مقدار واریانس محاسبه‌شده به ترتیب برای متغیر کیفیت ارتباط معلم - دانش‌آموز و پیوند با مدرسه برابر ۰/۴۲۸ و ۰/۰۹۸ است. بنابراین مقدار واریانس محاسبه‌شده برای متغیر کیفیت ارتباط معلم - دانش‌آموز بین ۰/۲-۰/۸ بوده که بیانگر میانجی‌گری جزئی است؛ اما چون مقدار واریانس محاسبه‌شده برای متغیر پیوند با مدرسه از ۰/۲ کوچک‌تر است بنابراین اثر میانجی نقشی ندارد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تبیین شادکامی در مدارس بر اساس کیفیت رابطه معلم - دانش‌آموز و پیوند با مدرسه با نقش واسطه‌ای شایستگی هیجانی انجام گرفت. یافته‌ها حاکی از این بود که بین کیفیت رابطه معلم و دانش‌آموز با شادکامی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد، این یافته با یافته‌های صمیمی (۱۴۰۲)، ساداتی و همکاران (۱۴۰۰)، بهادری عظیم‌آبادی و همکاران (۱۴۰۳)، فانی و غریبی (۱۴۰۳) هماهنگ و همسو بود. Wettstein و همکاران (2023) نیز نشان دادند که برقراری ارتباط مثبت بین دانش‌آموزان و معلمان موجب

سرزندگی تحصیلی و شخصی آنها شده و توسعه همدلی دانش آموزان سبب شکل گیری روابطی سازنده بین دانش آموزان و افراد اطراف آنها می شود. Lin و همکاران (2020) هم بیان می کنند که وجود رضایت مندی در فعالیت های تحصیلی و حتی زندگی شخصی دانش آموزان موجب می شود که آنها در تعاملات خود با محیط بیرون شاد بوده و شایستگی بیشتری از خود نشان دهند. این یافته همچنین با یافته He و همکاران (2017) که نشان دادند اعتماد و ارتباط مناسب بین دانش آموزان و معلم باعث دلگرمی و شادی بیشتری برای دانش آموزان شده و زمینه ارتباط اثربخش را در آنها فراهم می آورد، هماهنگ و همسو است.

در تبیین این یافته می توان گفت که شادکامی با حالات روانی و رضایت از زندگی و رضایت خاطر مرتبط است. خشنودی از فرایند موجود به طور دقیق شادکامی را تسهیل می کند. وقتی حمایت اجتماعی و خوش بینی دانش آموزان به واسطه ارتباط خوب با معلم در حد مطلوب باشد، سلامت روانی آنان بهتر می شود و به شادی بیشتری تبدیل می شود (ساداتی و همکاران، ۱۴۰۰). اعتقاد به روابط مثبت معلم با دانش آموز به عنوان عامل اصلی در ارتباط با کلاس و مدرسه نقش مهمی در دیدگاه دانش آموزان دارد؛ به عبارت دیگر، نقش معلمان در ایجاد و حفظ محیط آموزشی شاد، بسیار قابل توجه است. معلمان می توانند با استفاده از روش ها و رفتارهای خاص، این محیط را تقویت کرده و برای دانش آموزانشان فرصتی مناسب جهت یادگیری و رشد محیا کنند. اقداماتی از جمله ایجاد روابط دوستانه با دانش آموزان، استفاده از فعالیت ها و بازی های آموزشی و به اشتراک گذاشتن داستان ها یا تجارب شخصی، می تواند به رشد این محیط کمک نماید. همچنین معلمان با نشان دادن احترام به دانش آموزان، ایجاد احساس امنیت و تشویق به مشارکت فعال، می توانند این محیط را ارتقاء دهند. در نتیجه، تأثیر مثبتی بر روی رشد تحصیلی و روانی دانش آموزان دارد. در همین راستا، معلمان با ایجاد محیط های شاد و پویا در کلاس درس، به بهبود یادگیری، افزایش مشارکت دانش آموزان و افزایش احساس رضایت و شادی آنها کمک می کنند. این محیط ها به دانش آموزان انگیزه می دهند تا در فرایند یادگیری فعالانه تر شرکت کنند و از تجربه درسی بهتری استفاده کنند (بهادری عظیم آبادی و همکاران، ۱۴۰۳).

یافته دیگر پژوهش نشان داد که بین پیوند با مدرسه و شادکامی دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد، این یافته با یافته های سعیدی و همکاران (۱۳۹۹)، غفوری و مصدقی نیک (۱۴۰۰) و درزی و همکاران (۱۴۰۰)، فولیا و یاسین (2012)، هاشمی و

همکاران (2020) و Katja و همکاران (2009) هماهنگ و همسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت دانش‌آموزان در مدرسه به روش اجتماعی پذیرفته‌شده‌ای رفتار می‌کنند که این شیوه رفتاری به وسیله بزرگسالان و افراد مهم مدرسه ترویج و نمایش داده می‌شود. بر این اساس، پژوهشگران پیوند با مدرسه را متشکل از دل‌بستگی، هم‌آمیزی و تعهد به مدرسه همراه با باور به ارزش‌ها و قواعد مدرسه می‌دانند (کاتالانو و همکاران، ۲۰۰۴، به نقل از سعیدی و همکاران، ۱۳۹۹). دانش‌آموزانی که این مؤلفه‌ها را می‌پذیرند و درونی می‌کنند احتمالاً رفتارهایی را نمایش می‌دهند که در محیط مدرسه به عنوان رفتارهای مطلوب تلقی می‌شوند (McNeely et al., 2010). دانش‌آموزی با مدرسه ارتباط قوی دارد که مدرسه برای او مهم و تأثیرگذار باشد. وقتی شرایط و محیط مدرسه، متناسب با خواسته‌ها و نیازهای دانش‌آموزان باشد و به نظرات و عقاید آن‌ها احترام گذاشته شود آن‌ها متقابلاً، پیرو قواعد و قوانین مدرسه رفتار می‌نمایند. همچنین جهت داشتن ارتباط خوب، رفتارهای مطلوبی از آن‌ها سر می‌زند و در جهت پیشرفت و ساختن خود و محیط مدرسه اقدام می‌نماید که همه این عوامل در کنار هم زمینه شادکامی را برای دانش‌آموزان فراهم می‌کند.

یافته دیگر مطالعه حاضر نشان داد که شایستگی هیجانی می‌تواند رابطه بین کیفیت رابطه معلم - دانش‌آموز و پیوند با مدرسه را واسطه‌گری کند. این یافته پژوهشی با یافته‌های شبانی شاد و همکاران (۱۴۰۳)، نبی‌زاده و همکاران (۱۴۰۱)؛ آربزی و فضیلت‌پور (۱۴۰۱)؛ Lea و همکاران (2023)، Tejada-Gallardo و همکاران (2022) و Zhao و همکاران (2020) هماهنگ و همسو است. Petrík and Váššavvá (2022) هم نشان دادند که احساس شایستگی در دانش‌آموزان موجب می‌شود تا آن‌ها تمایل به ابراز وجود بیشتری داشته باشند و با عزت‌نفس و خودپنداره بهتری در زندگی با مسائل مواجه شوند و به‌صورت منطقی از شایستگی‌های خود برای موفقیت استفاده کنند. در تبیین این یافته می‌توان گفت که کیفیت رابطه معلم - دانش‌آموز و پیوند با مدرسه با شادکامی دانش‌آموزان در ارتباط است و عواطف مثبت را در دانش‌آموزان تقویت می‌کند، در این میان شایستگی هیجانی نیز با آگاهی از احساسات و عواطف خود و نیز احساسات عاطفی دیگران و تنظیم این روابط و حالات به‌منظور اثر مثبت بر نقش و کارکرد خود، شادکامی بیشتری را برای افراد به وجود می‌آورد. در شایستگی هیجانی فرد باید در مرحله اول به شناسایی هیجان‌های خود بپردازد و در ادامه به ابراز هیجان، به کارگیری هیجان و صورت دادن اقدامات رفتاری و یا تغییر در تفسیرهای

شناختی به منظور تنظیم هیجان پردازد. می توان گفت مجموعه این اقدامات رفتاری و شناختی در جهت شایستگی هیجانی نمی تواند بدون وجود انگیزه صورت گیرد. درواقع انگیزش، انرژی لازم برای شروع و تداوم رفتار را فراهم می نماید (Reeve, 2018). این مطالعه نیز همانند هر پژوهشی فارغ از محدودیت های پژوهشی نبود، این مطالعه تنها بر روی جامعه دانش آموزی و فقط دانش آموزان متوسطه دوم و تنها یک منطقه صورت گرفت که تعمیم نتایج را با محدودیت روبه رو می سازد؛ گردآوری اطلاعات با استفاده از ابزار خودگزارشی جمع آوری شد که می تواند سوگیری در اطلاعات را به همراه داشته باشد و همچنین شرکت کنندگان فقط از نظر ویژگی های جنس و پایه تحصیلی همگن شده اند که می تواند محدودیت در کنترل دیگر ویژگی های زمینه ای را برجسته کند بر اساس نتایج پژوهش، با توجه به اهمیت شایستگی هیجانی در کاهش مشکلات هیجانی و اثر مثبت بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان پیشنهاد می شود: استفاده از روش های پژوهشی ترکیبی با کاربرد روش هایی چون مصاحبه و مشاهده در کنار پرسشنامه برای گردآوری اطلاعات مورد توجه قرار گیرد؛ با توجه به مؤثر بودن رابطه معلم- دانش آموز در شادکامی دانش آموزان، برای معلمان مداخله های آموزشی صورت بگیرد؛ کارگاه های شایستگی هیجانی در راستای بالا بردن سطح خلاقیت و شادکامی جمعیت فعال و اثرگذار کشور تشکیل گردد همچنین به منظور مشخص کردن دقیق رابطه بین متغیرهای فوق، پیشنهاد می شود نقش متغیرهای جنسیت، پایه تحصیلی و وضعیت اقتصادی- اجتماعی به عنوان متغیرهای تعدیل گر مورد مطالعه قرار گیرد.

تعارض منافع

نویسندگان هیچ گونه تعارض منافع ندارند

سپاسگزاری

از تمام کسانی که در انجام این پژوهش ما را همراهی نمودند تشکر و قدردانی می شود.

منابع

آربزی، محسن و فضیلت‌پور، مسعود. (۱۴۰۱). بررسی نقش واسطه‌گری شایستگی هیجانی در رابطه تاب‌آوری تحصیلی و بهزیستی تحصیلی. *مطالعات آموزش و یادگیری*، ۱۴(۲)، ۷۳-۱۰۴.

احتشامی، ساناز و ایروانی، محمدرضا. (۱۴۰۳). بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه ارتباط معلم - دانش‌آموز در بین دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر اصفهان در سال ۱۴۰۲-۱۴۰۱. *فصلنامه علمی تخصصی روانشناسی، علوم اجتماعی و علوم تربیتی*، ۸(۴)، ۷۷-۸۳. <http://www.tajournals.com>

امام‌قلی‌وند، فاطمه، کدیور، پروین و پاشاشریفی، حسن. (۱۳۹۸). پیش‌بینی شادکامی و خلاقیت بر اساس جو مدرسه با میانجی‌گری درگیری تحصیلی و شایستگی هیجانی - اجتماعی دانش‌آموزان دختر دبیرستانی. *فصلنامه روانشناسی تربیتی*، ۱۵(۵۲)، ۱۵۵-۱۸۱. <https://doi.org/10.22054/jep.2019.34325.235>
بخشی، نگین و یوسفی، فریده. (۱۴۰۰). اعتباریابی مقیاس شایستگی اجتماعی ادراک شده در دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه دوم. *فصلنامه زن و جامعه*، ۱۲(۴۵)، ۱۴۳-۱۳۱. Doi: 10.30495/jzv.2021.4569

بهادری عظیم‌آبادی، زینب، شریفی، سهیلا و فخاری، صدیقه. (۱۴۰۳). بررسی نقش معلمان در ایجاد محیط‌های شاد آموزشی در کلاس درس. *ششمین همایش ملی پژوهش‌های حرفه‌ای در روانشناسی و مشاوره با رویکرد از نگاه معلم*. <https://civilica.com/doc/2080825>

خضری، حسن. (۱۳۹۲). *الگویابی روابط علی پیوند خانوادگی، شیوه‌های فرزندپروری و پیوند مدرسه با عملکرد تحصیلی و نقش میانجی‌گری قربانی بودن و زورگویی در دانش‌آموزان مدارس راهنمایی*. رساله دکتری، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی.

درزی، محمد، یعقوبی، ابوالقاسم و رشید، خسرو. (۱۴۰۰). رابطه پیوند با مدرسه و شایستگی اجتماعی با قلدری دانش‌آموزان با نقش میانجی همدلی. *پژوهش‌های نوین روان‌شناختی*، ۱۶(۶۲)، ۱-۱۷. Doi: 20.1001.1.27173852.1400.16.62.1.6

رامین، فرح، پورسیدآقایی، زهرا و حق، فائزه. (۱۴۰۱). تبیین نظریه هوش هیجانی دانیل گلמן بر اساس آراء علامه طباطبائی (ره). *فصلنامه دین‌پژوهی و کارآمدی*، ۲(۳)، ۵۳-۶۷. Doi: 10.22034/nrr.2022.12927

ساداتی، سید حسین، مهری نژاد، سید ابوالقاسم، روشن چسلی، رسول و عیسی مراد، ابوالقاسم. (۱۴۰۰). مدل‌یابی شادکامی بر اساس هوش، خودکارآمدی تحصیلی با میانجی‌گری رابطه معلم- دانش‌آموز. *سبک زندگی / اسلامی با محوریت سلامت*، ۵، ۹۳-۱۰۳.
/fa992292https://www.sid.ir/paper/

سعیدی، یاسین، مکتبی، غلامحسین و حاجی یخچالی، علیرضا. (۱۳۹۹). بررسی رابطه پیوند با مدرسه و رضایت از تحصیل با گرایش به رفتارهای خرابکارانه در دانش‌آموزان پسر سال دوم (دوره دوم) متوسطه شهر اهواز. *روانشناسی مدرسه و آموزشگاه*، ۹(۳)، ۸۳-۱۰۰.
10.22098/jsp.2020.1066

شبنانی شاد، نعیمه، سعدی‌پور، اسماعیل و باقری، فریبرز. (۱۴۰۳). تدوین مدل شادکامی بر اساس حمایت اجتماعی با میانجی‌گری هوش هیجانی در دانشجویان کارشناسی. *پژوهش‌های کاربردی روان‌شناختی*، ۲۱-۱. Doi:10.22059/japr.2024.369654.644816

صالحی عمران، ابراهیم و عابدینی بلترک، میمنت. (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین شادکامی با موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان در فضاهای آموزشی استان مازندران با تأکید بر نقش برنامه‌ریزی آموزشی. *مطالعات برنامه ریزی آموزشی*، ۷(۱۳)، ۱۲۱-۱۴۵.
Doi:10.22080/eps.2018.2025

صمیمی، سهیلا. (۱۴۰۲). نقش معلمان در شادکامی دانش‌آموزان در کلاس درس. *هفتمین کنفرانس ملی دستاوردهای نوین در حقوق و روانشناسی*.
/۱۹۳۶۴۵https://civilica.com/doc/

علی‌پور، احمد و نوربالا، احمدعلی. (۱۳۷۸). بررسی مقدماتی پایایی و روایی پرسشنامه شادکامی آکسفورد در دانشجویان دانشگاه‌های تهران. *اندیشه و رفتار*، ۱۷، ۵۵-۶۵.
http://ijpcp.iums.ac.ir/article-1-1777-fa.html

غفوری، مریم و مصدقی‌نیک، فاطمه. (۱۴۰۰). نقش میانجی پیوند با مدرسه در رابطه میان سرسختی روان‌شناختی با پرخاشگری دانش‌آموزان دختر متوسطه. *مدیریت و چشم‌انداز آموزش*، ۳(۳)، ۱-۲۸. Doi:10.22034/jmep.2021.282116.1055

فانی، شیرین و غریبی، پریرسا. (۱۴۰۳). رابطه تعامل معلم - دانش‌آموز و انگیزش پیشرفت تحصیلی با میانجی‌گری سلامت روان در دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه ناحیه ۱ تبریز. *هفتمین کنفرانس بین‌المللی و هشتمین همایش ملی یافته‌های نوین در مدیریت، روانشناسی و حسابداری*.
/۲۰۶۶۴۰۸https://civilica.com/doc/

قربانی، سکینه. (۱۳۹۴). رابطه ویژگی‌های شخصیتی معلم با شادکامی دانش‌آموزان. *دومین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی ایران*.
/۴۱۸۹۷۸https://civilica.com/doc/

- لاری، نرجس، حجازی، الهه، جوکار، بهرام و اژه‌ای، جواد. (۱۴۰۱). کیفیت رابطه معلم-دانش‌آموز در بافت مدرسه: یک پژوهش مردم‌نگارانه. *فصلنامه روانشناسی تربیتی*, ۱۸(۶۴), ۱۵۶-۱۲۹. <https://doi.org/10.22054/jep.2023.70678.3730>
- میرزایی، امین، شریف‌نیا، سید حمید، دوران، بهناز، پسندیده، عباس و سلیمی، سید حسین. (۱۴۰۰). بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی پرسشنامه شادکامی آکسفورد در نمونه‌ای از نیروهای نظامی ایران. *مجله طب نظامی*, ۲۳(۳), ۲۵۴-۲۴۶. Doi: 10.30491/JMM.23.3.246
- نبی‌زاده، صفدر، کردنوقابی، رسول، یعقوبی، ابوالقاسم و رشید، خسرو. (۱۴۰۱). نقش واسطه‌ای مؤلفه‌های شایستگی اجتماعی-هیجانی در رابطه ذهن‌آگاهی با عملکرد تحصیلی. *پژوهش‌های کاربردی روان‌شناختی*, ۱۳(۱), ۲۰-۱. [10.22059/japr.2022.320208.643778](https://doi.org/10.22059/japr.2022.320208.643778)
- هاشمی، نصره‌آباد، کشاورز، ندا و خانجانی، زینب. (۱۳۹۴). نقش نظریه ذهن و کفایت هیجانی در نشانه‌های اضطراب اجتماعی با توجه به نقش میانجی کفایت اجتماعی. *پژوهش‌های نوین روان‌شناختی*, ۶(۴), ۲۰۷-۱۸۳. [20.1001.1.27173852.1396.12.46.10.5](https://doi.org/10.22059/japr.2022.320208.643778)

References

- Alipour, A., & Noor Bala, A. A. (1999). A preliminary study of the reliability and validity of the Oxford Happiness Questionnaire among students of Tehran universities. *Thought and Behavior*, 5(17), 55-65. <http://ijpcp.iuims.ac.ir/article-1-1777-fa.html> [In Persian]
- Arbazi, M., & Fazalizpour, M. (2014). Investigating the mediating role of emotional competence in the relationship between academic resilience and academic well-being. *Education and Learning Studies*, 14(2), 73-104. [In Persian]
- Bahadori Azimabadi, Z., Sharifi, S., & Fakhari, S. (2024). Investigating the role of teachers in creating happy educational environments in the classroom. *The Sixth National Conference on Professional Research in Psychology and Counseling with a Teacher's Perspective*. <https://civilica.com/doc/2080825/> [In Persian]
- Bakhshi, N., & Yousefi, F. (2021). Preliminary validation of the perceived social competence scale in female high school students. *Quarterly Journal of Women and Society*, 12(45), 131-143. <https://doi.org/10.30495/jzv.2021.4569> [In Persian]
- Blum, R. W. (2005). *School connectedness: Improving the lives of students*. Johns Hopkins Bloomberg School of Public Health. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED511993>
- Darzi, M., Yaghoubi, A., & Rashid, K. (2021). The relationship between school attachment and social competence with bullying among students with the mediating role of empathy. *Modern Psychological Research*, 16(62), 1-17. <https://doi.org/10.22059/japr.2022.320208.643778> [In Persian]
- Ehteshami, S., & Irvani, M. R. (2024). Investigating the psychometric properties of the teacher-student relationship questionnaire among high school students in Isfahan. *Specialized Scientific Quarterly Journal of Psychology, Social*

- Sciences and Educational Sciences, 8(4), 77–83. <http://www.tajournals.com/> [In Persian]
- Fani, S. H., & Gharibi, P. (2024). The relationship between teacher-student interaction and academic achievement motivation with the mediation of mental health in female students of the second year of secondary school in Tabriz District 1. *The 7th International Conference and the 8th National Conference on New Findings in Management, Psychology and Accounting*. <https://civilica.com/doc/2066408/> [In Persian]
- Ghafouri, M., & Mossadeghinik, F. (2021). The mediating role of school attachment in the relationship between psychological toughness and aggression among female secondary school students. *Management and Perspectives on Education*, 3(3), 1–28. <https://doi.org/10.22034/jmep.2021.282116.1055> [In Persian]
- Ghorbani, S. (2015). The relationship between teacher personality traits and students' happiness. *The Second Scientific Research Conference on Educational Sciences and Psychology of Social and Cultural Harms in Iran*. <https://civilica.com/doc/418978/> [In Persian]
- Hashemi, N., Keshavarz, N., & Khanjani, Z. (2015). The role of theory of mind and emotional competence in social anxiety symptoms with regard to the mediating role of social competence. *Modern Psychological Research*, 12(46), 183–207. <https://doi.org/20.1001.1.27173852.1396.12.46.10.5> [In Persian]
- He, X., Huang, S., Li, T., & Chen, K. (2017). A study of interactive style on students loyalty in science technology education: Moderating of management level. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 13(8), 5179–5190. <https://doi.org/10.12973/eurasia.2017.01004a>
- Hills, P., & Argyle, M. (2002). The Oxford Happiness Questionnaire: A compact scale for the measurement of psychological well-being. *Personality and Individual Differences*, 33(7), 1071–1082. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(01\)00213-6](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(01)00213-6)
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. University of California Press.
- Imamgholivand, F., Kadivar, P., & Pashasharifi, H. (2019). Predicting happiness and creativity based on school climate with the mediation of academic engagement and social-emotional competence of female high school students. *Quarterly Journal of Educational Psychology*, 15(52), 155–181. <https://doi.org/10.22054/jep.2019.34325.235> [In Persian]
- Katja, R., Paivi, A. K., & Pekka, L. (2002). Relationship among adolescent subjective well-being, health behavior, and school satisfaction. *Journal of School Health*, 72(6), 243–249. <https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2002.tb07337.x>
- Khezri, H. (2013). *Patterning of causal relationships between family ties, parenting styles, and school ties with academic performance and the mediating role of victimization and bullying in middle school students* [Doctoral dissertation, Allameh Tabatabaei University]. [In Persian]
- Lari, N., Hejazi, E., Jokar, B., & Ejei, J. (2022). The quality of teacher-student relationships in the school context: An ethnographic study. *Quarterly Journal of Educational Psychology*, 18(64), 129–156. <https://doi.org/10.22054/jep.2023.70678.3730> [In Persian]
- Lea, R. G., Davis, S. K., Mahoney, B., & Qualter, P. (2019). Does emotional intelligence buffer the effects of acute stress? A systematic review. *Frontiers in Psychology*, 10, 810. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00810>
- Li, X., Bergin, C., & Olsen, A. A. (2022). Positive teacher-student relationships may lead to better teaching. *Learning and Instruction*, 80, 101581. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2022.101581>

- Lin, W., Yin, H., Ji-wei, H., & Han, J. (2020). Teacher-student interaction and Chinese students' mathematics learning outcomes: The mediation of mathematics achievement emotions. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(13), 4742. <https://doi.org/10.3390/ijerph17134742>
- Liu, P. (2013). Perceptions of the teacher-student relationship: A study of upper elementary teachers and their students. *International Education*, 42(2), 3–23.
- McNeely, C. A., Whitlock, J., & Libbey, H. (2010). School connectedness and adolescent well-being. In S. Christenson & A. L. Reschly (Eds.), *Handbook on school-family partnerships* (pp. 120–138). Routledge.
- ee roguu .. (2020). ooooo fffccciing hpppnress of school hhdhnn. *Journal of Education and Training Studies*, 8(3), 10–20. <https://doi.org/10.11114/jets.v8i3.4674>
- Mirzaei, A., Sharifnia, S. H., Doran, B., Pasandideh, A., & Salimi, S. H. (2011). Investigating the psychometric properties of the Persian version of the Oxford Happiness Questionnaire in a sample of Iranian military forces. *Journal of Military Medicine*, 13(3), 246–254. <https://doi.org/10.30491/JMM.23.3.246> [In Persian]
- Murray, C., & Zvoch, K. (2011). The inventory of teacher-student relationships: Factor structure, reliability, and validity among African American youth in low-income urban schools. *The Journal of Early Adolescence*, 31(4), 493–525. <https://doi.org/10.1177/0272431610366250>
- Nabizadeh, S., Kardnoqabi, R., Yaghoubi, A., & Rashid, K. (2022). The mediating role of socio-emotional competence components in the relationship between mindfulness and academic performance. *Applied Psychological Research*, 13(1), 1–20. <https://doi.org/10.22059/japr.2022.320208.643778> [In Persian]
- Oelsner, J., Lippold, M. A., & Greenberg, M. T. (2011). Factors influencing the development of school bonding among middle school students. *The Journal of Early Adolescence*, 31(3), 463–487. <https://doi.org/10.1177/0272431610366244>
- Prrrk ,, & aaaa šov,, Z. (2022). Rooooohpbt ween inerccoon styee-built teacher authority and classroom climate dimensions. *The New Educational Review*, 68(2), 107–118. <https://doi.org/10.15804/tner.2022.68.2.08>
- Pianta, R. C., Hamre, B. K., & Stuhlman, M. (2003). Relationships between teachers and children. In W. M. Reynolds & G. E. Miller (Eds.), *Handbook of psychology: Educational psychology* (Vol. 7, pp. 199–234). John Wiley & Sons.
- Ramin, F., Poursaid-Aghaei, Z., & Haqi, F. (2022). Explanation of Daniel Goleman's emotional intelligence theory based on the opinions of Allameh Tabatabaei (RA). *Quarterly Journal of Religious Studies and Effectiveness*, 2(3), 53–67. <https://doi.org/10.22034/nrr.2022.12927> [In Persian]
- Raterink, G. V., & Smith, C. (2010). Why do some students succeed? *American School Board Journal*, 189(2), 68–79.
- Reeve, J. (2018). *Understanding motivation and emotion* (7th ed.). John Wiley & Sons.
- Ruiz-Ariza, A., Casuso, R. A., Suarez-Manzano, S., & Martínez-López, E. J. (2018). Effect of augmented reality game Pokémon GO on cognitive performance and emotional intelligence in adolescent young. *Computers & Education*, 116, 49–63. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2017.09.002>
- Sadati, S. H., Mehrinejad, A. G., Roshan Chesli, R., & Issamurad, A. G. (2021). Modeling happiness based on intelligence, academic self-efficacy with the

- mediation of teacher-student relationship. *Islamic Lifestyle with a Health Focus*, 5(2), 93–103. <https://www.sid.ir/paper/992292/fa> [In Persian]
- Saeedi, Y., Maktabi, G., & Haji Yakhchali, A. (2020). Investigating the relationship between school attachment and satisfaction with education with a tendency towards destructive behaviors in second-year male students of high school in Ahvaz. *School and Educational Psychology*, 9(3), 83–100. <https://doi.org/10.22098/jsp.2020.1066> [In Persian]
- Salehi Omran, E., & Abedini Beltrak, M. (2018). Investigating the relationship between happiness and academic success of students in educational spaces of Mazandaran province with emphasis on the role of educational planning. *Educational Planning Studies*, 7(13), 121–145. <https://doi.org/10.22080/eps.2018.2025> [In Persian]
- Samimi, S. (2023). The role of teachers in students' happiness in the classroom. *Seventh National Conference on New Achievements in Law and Psychology*. <https://civilica.com/doc/1936445/> [In Persian]
- Sezer, S., & Can, E. (2020). School happiness: A grounded theory. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, 15(1), 44–62. <https://doi.org/10.29329/epasr.2020.236.3>
- Shabani Shad, N., Saadipour, E., & Bagheri, F. (2024). Developing a happiness model based on social support mediated by emotional intelligence in undergraduate students. *Applied Psychological Research*. Advance online publication. <https://doi.org/10.22059/japr.2024.369654.644816> [In Persian]
- Springer, A. E., McQueen, A., Quintanilla, G., Arrivillaga, M., & Ross, M. W. (2009). Reliability and validity of the Student Perceptions of School Cohesion Scale in a sample of Salvadoran secondary school students. *BMC International Health and Human Rights*, 9(1), 30. <https://doi.org/10.1186/1472-698X-9-30>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2001). *Using multivariate statistics* (4th ed.). Allyn & Bacon.
- Tejada-Gallardo, C., Blasco-Belled, A., & Alsinet, C. (2023). Does mental well-being predict being perceived as a happy peer? A longitudinal social network study. *Personality and Individual Differences*, 202, 111988. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2022.111988>
- Wettstein, A., Jenni, G., Schneider, S., Kühne, F., Holtforth, M. G., & Marca, R. L. (2023). Teachers' perception of aggressive student behavior through the lens of chronic worry and resignation, and its association with psychophysiological stress: An observational study. *Social Psychology of Education*, 26(4), 1181–1200. <https://doi.org/10.1007/s11218-023-09788-w>
- Zhao, J. L., Cai, D., Yang, C. Y., Shields, J., Xu, Z. N., & Wang, C. Y. (2020). Trait emotional intelligence and young adolescents' positive and negative affect: The mediating roles of personal resilience, social support, and prosocial behavior. *Child & Youth Care Forum*, 49(3), 431–448. <https://doi.org/10.1007/s10566-019-09536-2>
- Zhou, M., & Ee, J. (2012). Development and validation of the social emotional competence questionnaire (SECQ). *International Journal of Emotional Education*, 4(2), 27–42.